

K-r-ú-d-y

Jegyzetek az író világáról, egy színházi bemutató ürügyén

Az Irodalmi Színpad K-r-ú-d-y című kétrészes játéka sajátos módon irányítja a nagy író művére a figyelmet. Hogyan is állunk Krúdyval? A bemutató talán jó ürügy arra, hogy egy kicsit e kérdés mögé is bepillantsunk. Nincsenek ugyan statisztikai adataink, de legnagyobb életművel rendelkező írónk (hiszen több könyv maradt utána, mint Mikszáth, avagy Jókai után) munkáinak kiadása bizony vontatottan halad, s a szakirodalom sincs abban a stádiumban, hogy biztos támpontul szolgáljon a kritikai megítéléshez. Mindenesetre Babits, Kosztolányi és Karinthy után vegre föl kellene fedezni Krúdyt is — ehhez azonban ma még több a megírásra váró, mint megvalósult publikációk száma, s nem csoda, hogy a közönség sorraiban vagy kizárólag rajongók, vagy ellenzők letiznek, értők annál kevesebben.

Kétségtelen, hogy a helyzeten változtathat, és sok vitás kérdést megvilágíthat egy helyesen értelmezett adaptáció — ezt a lehetőséget ismerte föl a Radnóti Miklós Irodalmi Színpad kollektívája, sőt, a K-r-ú-d-y bemutató nem kisebb célt tűzött ki maga elé, mint hogy izelítőt adjon a Krúdy-regények hangulatából. Mondani sem kell, ez így kissé szimplán hangzik, de akik ismerik a műveket, tudják, hogy a színház éppen a legényesebb dolgok egyikére tapintott rá e törekvésében, hiszen ironknál a hangulat, iz, szín elemeiből tevődik össze egy-egy novella,

regény, s mindezt megjelölni (főként Huszárk Zoltán emlékezetes Szinbád-filmje után!) igencsak komoly feladat. Volt ugyan az utóbbi időben igéretesnek induló Krúdy-adaptáció színpadon is, amely azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket — nem utolsósorban az íróhoz és emberhez egyaránt tisztázatlan rendezői-színészi viszony miatt. Ezen a bemutatón minderről szó sem volt, az Irodalmi Színpad gárdája kitézött feladatát magas fokon teljesítette.

K-r-ú-d-y — talán kissé szoktalan darabcm, de a színpad mindent megmagyaráz: „Krúdy Gyula művei nyomán...” Összeállításról van szó tehát, több mű egymásba komponálásáról, s míg a „Vörös postakocsi” nyomán haladó keretjáték lassan megismertet minket a Krúdy-hősök világával, el is felejtjük, hogy csak összeállításról van szó, s nem önálló szerzői darabról. Ez tehát a legnagyobb dicséret: szervezők összefüggő, jó játékot kaptunk a két felvonásban.

Láthattuk itt Alvinczit — vidéki magányába visszavonult buddhista bölcselet, aki furcsa keveréke a sajátosan magyar konzervativizmusnak, és a „nyugatosok” által terepített erőszaktól irtózó pacifista hőstípusnak. Figuráját Szabó Kálmán pompás játékkal, visszafogott színekre épülő alakítással mutatta be. Szabó úgy látszik tud valamit, amit elődjei közül csak kevesen: tisztában van ugyanis azzal, hogy a szerep

középpontjában Krúdy esetében sosem a cselekvő, hanem a lírikus ember áll, s ennek megfelelően a szerepet nem eljátszani, hanem közvetíteni, közölni, néhol szavalni kell. Itt jegyezzük meg, hogy a tudatosan szűkre szabott cselekmény és a bővebbre eresztett meditatív részek aránya ilyenformán is teljes volt, a monologizálás nem vált elviselhetetlenné a darab folyamán — mintha Gosztolányi János rendezőnek az a szándéka érződött volna, hogy a monodramatikusságnak ható részleteket színészi játékkal élénkítse föl. Így érződött Rezeda Kálmán „lovag”, hölgy, politizáló és bölcselet alakjában mind e sokféleség egyszerre. Látható volt, hogy Joós László otthonosan mozog szerepadata lehetőségének határain belül, csupán modorosnak tűnő dikciója rongtott kissé alakítását. Gordon Zsuzsát kell kiemelnünk még Steinné szerepében, aki egyszerre titokzatos és együgyű, cselekvő és lusta, céltudatos és céltalan, ám a maga módján végtelenül fontos személyiség Krúdy alvilágában, mely láthatólag semmiben sem különbözik a tisztességes életől. A problémák ugyanazok, a jellemek változatlanok — sőt, Steinné piroslámpás házában a polgár hamarabb lel megnyugvást, amint a „civil” létben.

Azzal, hogy az Irodalmi Színpad Krúdy darabot tűzött műsorára, óhatatlanul fölvetette a „hogyan lehet Krúdyt rendezni?” kérdését is. A már említett Szinbád-film egyik nagy erénye éppen a Krúdy-reminiscenciák megtartása volt, többek között az évés szertartásos végigkísérése jelentett újdonságot. Színpadon azonban — mert hiszen az egyik jelenetben terített asztal várta a színpadra lépőket. — másképpen kell ezt a valóban fontos, s talán Berda Józsefíg homályba vesző „krúdys” motívumot érzékeltetni.

Baracsi Ferenc, a kapitány szerepében — mint mindig, most is — tökéletes figurát állított elénk, kár, hogy szerepe csak nyúlifarknyi volt. Láthatunk ugyanakkor egy csokorralát az Irodalmi Színpad tehetséges fiatal színészeiből, főleg a darab karakter szereplőinek járja a dicséret: Hollós Vajek Róbert és Moravetz Levente kedvesen csetlő-botló alakjai, úgy hisszük, emlékezetesek maradnak.

Fecske András

Jazz-pódium

Big band énekesekkel

A tatabánya-újvárosi Klubkönyvtárban működő jazzklub helyszüke miatt kivételesen a Puskin Művelődési Központban fogadta a mintegy húszfőnyi jazz-nagyzenekart, a Deák Big Band-et. A Deák Tamás vezette együttes két énekes szólistával, Bontorics Katalin és Berki Tamással érkezett.

A big band felállása hagyományosan a fúvósokra épül, mely a klarinét—szaxofon, a trombiták és a mélyretek: pozan—tuba csoportjából áll, ezt egészíti ki a zongora, a dobok és a basszusgitár.

szár Péter tenor- és Elek István altzaxofon játéka jelentett élményt. Gonda János kompozíciója, amit az együttes felkérésére készített, valamint a „Labirintus” című zenekari szám elsősorban hangszerelésével, annak arányosságával jeleskedett. A nemrég elhunyt világhírű altzaxofonos és big band-vezető, Oliver Nelson emlékére rekvizitelt komponált Deák Tamás. A túlságosan is programzene jellegű mű szólistája Elek István remekül helytállt. Bobby James blues-át